

Nr 44.

Ankom till riksdagens kansli den 10 maj 1938 kl. 1 e. m.

Utlåtande, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i vissa delar av lagen den 11 oktober 1907 (nr 85) angående civila tjänst innehavares rätt till pension m. m.

I en till riksdagen avlåten, den 8 april 1938 dagtecknad proposition nr 274, som hänvisats till bankoutskottets förberedande handläggning, har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att *dels* antaga vid propositionen fogat förslag till lag om ändring i vissa delar av lagen den 11 oktober 1907 (nr 85) angående civila tjänsteinnehavares rätt till pension,

dels ock besluta, att tjänste- och familjepensioneringen vid affärsverken skall i budgetärt hänseende ordnas i huvudsak enligt de riktlinjer, som i propositionen förordats.

Berörda lagförslag är av följande innehåll:

F ö r s l a g

till

L a g

om ändring i vissa delar av lagen den 11 oktober 1907 (nr 85) angående civila tjänst innehavares rätt till pension.¹

Härigenom förordnas, att 5 och 13 §§ lagen den 11 oktober 1907 angående civila tjänst innehavares rätt till pension skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan sägs ävensom att 3 § sista stycket, 4 § sista stycket och 11 § samma lag skola upphöra att gälla.

5 §.

Rätt att komma i åtnjutande av hel pension inträder:
för manlig — — — trettiofem tjänstär;

¹ Senaste lydelse, se beträffande 3 och 4 §§ 1921:455, 5 § 1935:174, 11 § 1936:68 och 13 § 1934:444.

för kvinnlig — — — trettio tjänstår;

dock att sådan rätt inträder:

a) för kvinnlig befattningshavare, tillhörande sjukvårds- eller ekonomipersonalen vid statens sinnessjukhus: vid femtiofem levnads- och tjugufem tjänstår;

b) för manlig befattningshavare, tillhörande ekonomipersonalen vid statens sinnessjukhus: vid sextiotvå levnads- och trettio tjänstår;

c) för lärare vid universiteten, karolinska mediko-kirurgiska institutet, lantbrukshögskolan samt lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitutet vid Alnarp: vid sextiofem levnads- och tjugufem tjänstår;

d) för ämneslärare vid allmänna läroverken och lärare vid skeppsgosse-skola: vid sextiofem levnads- och trettiotre tjänstår.

13 §.

Pension enligt denna lag sökes i fråga om tjänst vid domänstyrelsen eller tjänst, som lyder under denna, hos domänstyrelsen.

I övrigt — — — fulllo guldits.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1938.

Fonderingsfrågan. I förevarande proposition upptages till en början frågan om fortsatt fondering av pensionsavgifter och pensionsavdrag. Efter en redogörelse för nu gällande regler beträffande fondering för pensionsändamål och nuvarande ordning för pensionsutgifternas bestridande återgives i propositionen ett av försäkringsinspektionen den 15 december 1937 avgivet utlåtande rörande fonderingsfrågans läge, i vilket utlåtande de av inspektionen anförda synpunkterna av inspektionen sammanfattats på följande sätt:

1) En statlig fondering för pensionsändamål är icke nödvändig.

2) En utjämning av de statliga pensionskostnaderna i budgeten är visserligen önskvärd men synes icke böra åstadkommas genom fondering under annan förutsättning än att pensionsfonderna kunna erhålla en lämplig produktiv placering och att placeringsmöjligheterna för den enskilda sparverksamheten, bland annat livförsäkringsverksamheten, för vilken senare fondering är nödvändig, ej härigenom i alltför hög grad kringskäras.

3) Om fondering anses böra ske, synes en utredning nödvändig angående lämpliga placeringsobjekt för de statliga pensionsfonderna.

4) Under alla förhållanden böra, även om fondering icke genomföres, framtida pensionskostnader beaktas vid ekonomiska undersökningar angående statens affärsdrivande verksamhet.

Inom finansdepartementet har utarbetats en promemoria i fonderingsfrågan. Över promemorian hava infordrade utlåtanden avgivits av riks-

räkenskapsverket, statskontoret, generalpoststyrelsen, telegrafstyrelsen, järnvägsstyrelsen, vattenfallsstyrelsen och domänstyrelsen.

Den ståndpunkt, som föredragande *departementschefen* — i nära anslutning till de i promemorian framförda synpunkterna — intagit till fonderingsfrågan, innebär i huvudsak följande.

Fonderingen av statstjänstemännens pensionsavgifter och pensionsavdrag vid de icke affärsdrivande verken skulle upphöra. Vid de affärsdrivande verken däremot skulle fondering ske av tjänstemännens och arbetarnas pensionsavgifter och pensionsavdrag.

Vid varje affärsdrivande verk skulle finnas två pensionsfonder, en för tjänstemännens och arbetarnas tjänstepensionering samt en för båda dessa kategoriers familjepensionering.

Domänverkets och statens reproduktionsanstalts andelar i civila tjänstepensionsfonden skulle utbrytas och tillföras dessa affärsverks tjänstepensionsfonder. På enahanda sätt skulle postverkets, statens vattenfallsverk, domänverkets och statens reproduktionsanstalts andelar i allmänna familjepensionsfonden utbrytas och tillföras dessa affärsverks familjepensionsfonder.

Pensionsutgifterna skulle vid affärsverken bestridas från pensionsfonderna.

Vad angår fonderingens omfattning vid affärsverken skulle fonderna tillföras dels vederbörande pensionsavgifter och dels den överslagsvis beräknade summan av pensionsavdragen. Därjämte skulle fonderna i viss utsträckning ersättas av affärsverksmedlen för pensionsutgifterna. Denna ersättning skulle i princip motsvara den del av pensionsutgifterna, som överstiger det belopp, med vilket fonderna efter försäkringstekniska grunder kunna bidra med hänsyn till deras medelstillgångar och pensionsavdragens respektive pensionsavgifternas storlek.

De ändrade fonderingsreglerna vid affärsverken skulle tillämpas från och med år 1939. Utbrytningen av vederbörande affärsverks andelar i civila tjänstepensionsfonden och allmänna familjepensionsfonden skulle dock ske per den 1 juli 1938.

Lagändringar. Enligt 11 § av 1907 års lag skola tjänstinnehavares pensionsavgifter ingå till en särskild fond för pensionering av civila tjänstinnehavare. Från denna fond skall bestridas så stor del av kostnaden för beredande av pension enligt lagen, som enligt vetenskaplig sannolikhetsberäkning finnes motsvara fondens tillgångar och de stadgade pensionsavgifternas storlek.

Departementschefen framhåller, att därest fonderingen av pensionsavgifter vid de icke affärsdrivande verken skulle upphöra, denna fonderingsföreskrift liksom motsvarande bestämmelse i civila tjänstepensionsreglementet måste upphävas, varefter bestämmelser angående fonderingen vid affärsverken finge meddelas i administrativ ordning. I enlighet härmed förordar departementschefen, att 11 § av 1907 års lag upphäves. Frågan om upp-

hävande av motsvarande föreskrift i civila tjänstepensionsreglementet är avsedd att upptagas i annat sammanhang.

Beträffande övriga föreslagna ändringar i 1907 års lag anför departementschefen följande.

»Vid 1937 års riksdag beslöts lönereglering från och med den 1 januari 1938 dels för lärare vid högre lärarinneseminariet, de allmänna läroverken, folkskoleseminarierna, läroanstalterna för blinda, vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte, de tekniska läroverken (tekniska fackskolor, tekniska gymnasier och tekniska elementarskolor) och navigationsskolorna, dels också för statens folkskolinspektörer och nomadskolinspektören samt husmoder och översköterska vid vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte.

Enligt inhämtade upplysningar ha samtliga dessa befattningshavare övergått på den nya lönestaten och därigenom blivit underkastade civila tjänstepensionsreglementet utom sex adjunkter eller ämneslärarinnor vid de allmänna läroverken.

I 3 § sista stycket och 4 § sista stycket av 1907 års lag äro bestämmelser meddelade i fråga om beräkning av pensionsunderlag och pension för vissa lärare i övningsämnen. Dessa föreskrifter böra nu upphävas.

Vidare äro i 5 § av nämnda lag bestämmelser meddelade angående pensionsålder och erforderligt antal tjänstår för vissa av ifrågakommande befattningshavare. Även dessa föreskrifter böra, såvitt de icke avse ämneslärare vid de allmänna läroverken, nu uteslutas ur lagen. Tillika kan ur 5 § uteslutas en däri upptagen föreskrift angående pensionsålder och erforderligt antal tjänstår för lärare vid Chalmers tekniska institut.

Slutligen föreskrives i 13 § av 1907 års lag, bland annat, att pension enligt lagen skall i fråga om tjänst vid tullverket sökas hos generaltullstyrelsen. Då enligt vad jag inhämtat vid tullverket ej längre finnas anställda befattningshavare med tjänstepensionsrätt enligt förevarande lag, torde föreskriften i fråga nu böra upphävas.»

I fråga om utredningen i övrigt får utskottet hänvisa till propositionen.

Utskottet. I likhet med departementschefen finner utskottet sig böra förordna, att fonderingen av statstjänstemännens pensionsavgifter och pensionsavdrag vid de icke affärsdrivande verken upphör. Såsom departementschefen anför, äga statens förpliktelser gent emot de pensionsberättigade bestånd oberoende av en dylik fondering. Erinras må dessutom i detta sammanhang, att fonderingen för pensionsändamål inom statsförvaltningen, fränsett affärsverken, hittills varit av tämligen ringa omfattning samt att fonderingen av civila tjänstepensionsfondens inkomster under de senare budgetåren provisoriskt inställts. Genom fonderingens definitiva upphörande beträffande ovanberörda verk och vid bifall till det därmed sammanhängande, i statsverkspropositionen framlagda förslaget om ändrad redovisning av civila och militära tjänstepensionsfonderna samt allmänna familjepensionsfonden skulle dessutom, på sätt departementschefen antytt, ur budgetteknisk synpunkt ernås vissa fördelar.

Vad härefter angår frågan om fondering för pensionsändamål vid affärs-

verken är utskottet liksom departementschefen av den uppfattningen, att dylik fondering bör ske vid dessa verk med hänsyn till önskvärdheten att åvägabringa en utjämning på lång sikt av verkens pensionskostnader och därigenom ernå mera rättvisande driftsresultat än som eljest vore möjligt. De ändrade regler för pensionsfonsdbildningen, pensionsutgifternas bestridande och fonderingens omfattning vid affärsverken, som föreslås i propositionen, synas utskottet vara väl avvägda. Utskottet får därför tillstyrka, att tjänste- och familjepensioneringen vid affärsverken i budgetärt hänseende ordnas i huvudsaklig överensstämmelse med de riktlinjer, som angivits i propositionen.

Det i propositionen framlagda förslaget till ändring i 1907 års civila pensionslag har icke givit utskottet anledning till erinran.

Åberopande det anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande proposition.

Stockholm den 10 maj 1938.

På bankoutskottets vägnar:

HARALD ÅKERBERG.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar Åkerberg, Holmström*, Danielsson*, Sundvik, von Horn, Bodin i Visby, Leander och Ohlin*;

från andra kammaren: herrar Holmgren, Lovén, Andersson i Falkenberg, K. A. Westman, Osberg, Svedman*, Eriksson i Sandby och Sundström i Vikmanshyttan.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.
